

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Alfa en omega van de gedragsanalyse (en stukjes tussenin)

De Groot, Francis (2011). Adam en Eva: het begin van de psychologie (kennismaken met de gedragsanalyse). Antwerpen – Apeldoorn: Garant. ISBN 97-90-441-2726-3. 163 pagina's, prijs € 21,30

Joris Corthouts¹

Francis De Groot heeft in het verleden reeds besprekingen van diverse publicaties uit de school van de gedragsanalyse gemaakt. Ook heeft hij zelf al een aantal artikels geschreven die binnen deze school te situeren zijn (zie eerdere jaargangen van het tijdschrift *Gedragstherapie*). Daarnaast heeft hij samen met Jacqueline A-Tjak in 2008 een boek gepubliceerd over *Acceptance and Commitment Therapy*, een praktijkvertaling van de theoretische inzichten uit de gedragsanalyse. Doordat de auteur goed bekend lijkt met zowel de theorie als de praktijk van de gedragsanalyse, prikkelt een eigen werk over deze materie dan ook mijn nieuwsgierigheid.

Dit is geen boek in de stijl van 'Cognitieve Gedragstherapie voor Dummies'. Binnen die reeks worden immers de verschillende componenten van de cognitieve gedragstherapie in een voor een breed publiek toegankelijke taal naar voor gebracht. Bij 'Dummies' ligt de nadruk op het in de praktijk brengen van de aangebrachte kennis. Dit is zeker niet de bedoeling van deze publicatie. Het doel is een theoretische inwijding in een specifiek onderdeel van de wetenschappelijke psychologie, met name de gedragsanalyse of het behaviorisme.

Kan een omvattende beschrijving van de gedragsanalyse op 145 pagina's, vraag je je als potentiële lezer misschien af? Ja en neen. Het boek beoogt, zoals de ondertitel al aangeeft, een kennismaking te zijn en dat wordt zeker bereikt. Sta me toe een metafoor te gebruiken om dit te verduidelijken. Het lijkt alsof we een eerste keer door een onbekend bos wandelen met een ervaren gids die een aantal bomen en wandelroutes aanduidt, er iets over vertelt en verder wandelt. Sommige bomen worden vaag benoemd, anderen worden meer uitgebreid besproken; hoe de bladeren vorm krijgen, hoe de wortels groeien, de vor-

¹ Klinisch psycholoog, afdelingspsycholoog en zorgprogrammaverantwoordelijke psychosezorg bij St Hiëronymus, Sint Nikolaas (B). correspondentieadres: joris.corthouts@hieronymus.be

men van de nerven,.... Daarnaast blijven echter nog vele paden onbewandeld, onverkend en vele bomen worden slechts grofweg gesitueerd. Deze minder uitgewerkte stukken laten de lezer niet gedeprimeerd achter, aangezien de gids tijdens de tocht voldoende handvatten (via verwijzingen naar meer uitgebreide artikels, boeken en auteurs) aanreikt om ook de vaag omschreven bomen verder te bestuderen, indien gewenst.

Deze denkbeeldige bomen en wandelroutes zijn talrijk aanwezig in het boek: na een overzicht van de verschillende componenten van een functie-analyse, passeren we de struiken nieuwsgierigheid, keuzevrijheid, motivatie en gehoorzaamheid. We lopen verder en staan stil bij de bomen van kennis, zelfbewustzijn, creativiteit om te eindigen bij vooroordelen en racisme. Dit zijn thema's waarover binnen de gedragsanalyse – hoe vreemd dit mogelijks klinkt voor degenen die zich er nog niet in verdiept hebben – veel geschreven is. *'Behavior and social issues'* is bijvoorbeeld een volledig tijdschrift dat zich sinds 1991 hoofdzakelijk focust op een gedragsanalytische benaderingen van sociale gerechtigheid, mensenrechten en omgevingsinterventies.

Aan de hand van het verhaal van Adam en Eva maken we doorheen het boek kennis met deze thema's zoals ze benaderd worden binnen de gedragspsychologie. Het verhaal van Adam en Eva lijkt op het eerste zicht niet erg voor de hand liggend als leidraad om een inwijding van de gedragsanalyse te brengen. Tegelijkertijd zijn wel overeenkomsten op te merken. Het verhaal staat in het begin van het Oude Testament, net als de gedragsanalyse voornamelijk (ook) in de eerste periode van de gedragstherapie een duidelijke plaats heeft. Zoals het verhaal van Adam en Eva een centrale bouwsteen is van het christendom, zo heeft ook de gedragsanalyse voor noodzakelijke fundamenten gezorgd binnen de gedragstherapie en psychologie in het algemeen. Het verhaal van Adam en Eva is dan ook een originele, en overdachte benadering. De insteek van Adam en Eva, naast terugkerende voorbeelden die de auteur doorheen het boek gebruikt (zoals, schrik niet, het inzetten van pruimentarten om bepaalde ideeën uit te werken) en een goede dosis humor zorgen ervoor dat het een licht verteerbaar gerecht is geworden dat de lezer nieuwsgierig maakt en houdt, ook al bestaat het recept uit zware ingrediënten.

Francis De Groot heeft het boek opgedeeld in drie delen. We maken kennis met een aantal componenten binnen de gedragsanalyse (zoals bekrachtigers en selectionisme) in 'Het Paradijs'. In de uitleiding kondigt de auteur al aan dat doorheen het boek meer en meer complexe concepten zullen opduiken, door 'regelgeleid gedrag' aan te stippen. De verdere uitwerking en impact van regelgeleid gedrag op verschillende eerder non-verbale thema's (gewenning, nieuwsgierigheid, impulsiviteit,...) leren we kennen in 'De Zondeval'. Eindigen doet de auteur in 'Na de val' met 'kennis' en de impact ervan (denk aan zelfbewustzijn, schaamte, empathie,...). Elk volgend deel is dan ook steeds ingewikkelder dan het vorige.

Is het een 'goed' boek? Volgens mij wel, omdat het een mooie springplank kan zijn om zelf verder te zoeken binnen het werkveld van de gedragsanalyse. Sommige lezers zullen zich mogelijk ergeren of de neiging hebben af te haken bij sommige experimenten die beschreven worden (bv. de duifexperimenten). Het boek is echter dermate opgebouwd dat je als lezer de keuze krijgt om deze paragrafen te lezen of over te slaan, zonder dat dit echt afbreuk doet aan het begrip van de boodschap, wat mijns inziens een meerwaarde is. De humoristische schrijfstijl houdt het boek fris – ondanks de moeilijke thema's. De begrijpelijke taal en stijl zorgen ervoor dat het boek voor een breed publiek toegankelijk is (lees 'ook niet gedragstherapeuten' – ik heb de proef op de som genomen) en dat is niet voor de hand liggend! Psychologen, leraren, ouders, bedrijfsleiders,... iedereen kan er wel iets uit halen. Dat is een goede zaak. Wel dien ik te vermelden dat notie hebben van psychologie het boek meer leesbaar maakt.

Tegelijkertijd ligt er mogelijk wel een valkuil in het boek: niet iedereen zal omwille van de persoonlijke leergeschiedenis en/of interessesfeer het volledige boek interessant genoeg vinden om alles te lezen. Ook al nodigen de verschillende (tussen)titels hiertoe uit, door stukken te lezen gaat men voorbij aan de grotere context, waarbinnen de verschillende componenten best bestudeerd worden om de draagwijdte van bepaalde details/thema's daadwerkelijk te overschouwen. Misschien dat nog meer opbouw en verduidelijken van de onderlinge samenhang deze verzameling van elementen uit de gedragsanalyse meer tot hun recht had laten komen – ook al waarschuwt de auteur er herhaaldelijk voor dat het enkel fragmenten zijn. De auteur lost dit op door de vele verwijzingen naar onderzoekers en wetenschappelijke publicaties om de concepten verder uit te diepen. Ik hoop dat de lezers hier gebruik van maken.

Niet iedereen zal een fan worden van de gedragsanalyse door dit boek. Wel kan ik stellen dat je beter weet waar de gedragsanalyse over handelt en waartoe men met deze kennis in staat is. Het is een meerwaarde dat er ook Nederlandstalige auteurs zijn – meestal zijn dit Britten of Noord-Amerikanen – die deze materie bestuderen, vatten en het kunnen verwoorden in mensentaal. Een aanrader!

LITERATUUR

- De Groot, F. (2004A). Bekrachten, bekrachten, en nog eens bekrachten. Back to basics: positieve bekrachtiging. *Gedragstherapie*, 37, 61-66.
- De Groot, F. (2004B). Verborgene kleinoden van de gedragsanalyse. *Gedragstherapie*, 37, 87-99.
- De Groot, F. (2010). Gedragsanalyse en Relational Frame Theory in actie bij autisme en andere ontwikkelingsstoornissen. *Gedragstherapie*, 42, 233-236.
- Wilson, R., & Branch, R. (2009). *Cognitieve gedragstherapie voor Dummies*. Pearson Education.

